

รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เรื่อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานปู้ยชีวภาพ

งานศึกษาวิจัยให้คำปรึกษาและพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการเฉพาะทาง

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

<http://cddweb.cdd.go.th/cdregion02>

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานปฏีชีวภาพ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างความรู้และทักษะในการทำปฏีชีวภาพ (2) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการชีวภาพของบุคลากรในศูนย์ฯ การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริง โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์แบบรายบุคคล การซักถาม การจดบันทึก การถอดบทเรียน การสรุปบทเรียนบทเรียน และการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยสมาชิกฐานปฏีชีวภาพและบุคลากรศูนย์ฯ การศึกษาคำเนิการใน 2 รูปแบบ คือ การศึกษาเอกสาร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การก่อเกิดฐานปฏีชีวภาพ พบว่า ฐานปฏีชีวภาพเกิดขึ้นจากเหตุผล 3 ประการ คือ 1) สภาพการปรับโครงสร้างจากศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 2 เป็นศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมฯ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2552 ได้ส่งผลให้ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน ได้ปรับพื้นที่ภายในศูนย์ฯ ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดตามบทบาทภารกิจของศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน 2) จากนโยบายของผู้บริหารศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี โดยมีแนวคิดในการน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และได้เชิญชวนบุคลากรศูนย์ศึกษาฯ ชลบุรี ให้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ “พอเพียงตามรอยพ่อแบบพช.” และร่วมดำเนินโครงการดังกล่าว 3) สภาพวิฤตของศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี ที่มีต้นไม้จำนวนมาก ทำให้มีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยในการบำรุงรักษาด้านไม้ภายในศูนย์ฯ มากตามมาเช่นกัน ศูนย์ศึกษาฯชลบุรี ต้องจ่ายเงินซื้อปุ๋ยเป็นจำนวนมาก เพื่อใช้ในการบำรุงรักษาด้านไม้ในบริเวณศูนย์ฯ และเมื่อมีใบไม้ร่วงบุคลากรศูนย์ฯ ต้องเก็บใบไม้ที่ร่วงให้หมดไป เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรีให้น่าอยู่ ที่ผ่านมามีใบไม้ที่ร่วงและไม่ได้ใช้ประโยชน์ไ้รถยนต์ไปทิ้งที่อื่น ส่งผลให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ด้วยเหตุดังกล่าว จึงก่อให้เกิดแนวความคิดในการนำใบไม้ร่วงมาใช้ประโยชน์ฐานปฏีชีวภาพ จึงก่อกำเนิดมาจากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าว

2. การสร้างความรู้และทักษะในการทำปฏีชีวภาพ พบว่า ระยะเวลาที่ 1 การเตรียมการวิจัย มีการเตรียมความพร้อมคณะผู้วิจัย อาทิ จัดคณะวิจัยศึกษาดูงาน/เพิ่มพูนความรู้/จัดประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง/คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันวางแผนปฏิบัติการวิจัย ระยะเวลาที่ 2 ดำเนินการวิจัย/ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการวิจัย สมาชิกฐานปฏีชีวภาพและบุคลากรศูนย์ฯ ได้ดำเนินการวิจัยและปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการวิจัย เรียนรู้ร่วมกันในการทำปฏีชีวภาพมีการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นระยะๆในการทำปฏีชีวภาพ ระยะเวลาที่ 3 ติดตาม/ประเมินผล/เผยแพร่ผลการดำเนินงานวิจัยฯ สมาชิกฐานปฏีชีวภาพ ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆของกระบวนการวิจัยจนแล้วเสร็จกระบวนการวิจัย

3. แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำปฏิชีวนาของบุคลากรในศูนย์ พบว่า

การจัดกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จกระบวนการวิจัยมีการประชุม และพูดคุยกับสมาชิกและผู้เกี่ยวข้องในการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีการจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานของสมาชิก อาทิ จัดฝึกอบรมให้ ศึกษารู้อ หรือ ทัศนศึกษาสถานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และควรจัดเวทีแลกเปลี่ยน ศึกษาระหว่างสมาชิกและผู้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยเชิญผู้รู้หรือวิทยากรที่มีความชำนาญเรื่องนั้นๆ เข้า ปรึกษาคณะ และ ให้นำ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) สอดแทรกกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฐานเศรษฐกิจพอเพียง แก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ศึกษาศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี
- 2) จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงและปฏิบัติจริงจนประสบ ความสำเร็จมาให้ความรู้แก่บุคลากรศูนย์ฯ เพื่อต่อยอดและพัฒนาฐานปฏิชีวนา อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- 3) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี ให้ ไปถึงผู้เกี่ยวข้องทั่วไป เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 4) คณะผู้วิจัยควรติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนฐานปฏิชีวนา ทุกๆ 3เดือน/ครั้ง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี ควรดำเนินการและให้ความสำคัญกับ ศึกษารู้อและพัฒนาฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาและเศรษฐกิจชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ ศึกษารู้อเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย ตลอดจนทั้งประชาชนทั่วไป